

ՀԱՆԴԻՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱԼՊԱՆԻՒ ԴՈՒՔՍՆ

Տարւոյս մարտի 28ին Կաննի մէջ Ալպանիի դքսին յանկարծական մահն՝ լոնտրայի մէջ մեծ տպաւորութիւն գործեց, և խորին ցաւ պատճառեց մեծին Բրիտանիոյ մէջ տարածուելուն պէս, յետագայ մասնական պարագայներով:

Մինչդեռ դուքսն նաւական խորհրդարանին պալատան սանդղէն արագ արագ վեր կ'ենէր՝ սահեցաւ, և իննալով՝ աջ ծունկը մնասեց: Ռուսայ՝ երևելի բժիշկն, որ նորին վեհափառութեան ծառայութեան մէջ էր, մէկէն 'ի մէկ երկու փայտէ տախտակներով կապեց զծունկը, և զդուքսը տանել տուաւ կառքով 'ի Նէվատա գղեակը, որ բարձրաւանդակի մը վրայ շինուած է, և քաղաքին վրայ կը նայի, և Հոդէյ Գալիֆոռնիա իջևանին մօտ է: Մէկէն անկողնոյն մէջ հանգչեցուցին, հանեցին կապանքները. իսկ ինքն որ և է նեղութեան սիրով համբերեց:

Լրագիրներ կարդաց, քիչ մ'ալ կարդացընել տուաւ, և զուարթ դիմօք խօսեցաւ: Ժամը վեցին մօտ քիչ մը թէյ առաւ, և երկու ժամ յետոյ փոքրիկ ընթերիք մ'ըրաւ, և յետոյ բաւական ժամանակ դարձեալ կարդաց: Ռուսայլ բժիշկն, որ դքսին սենեկին մէջ կը ննջէր, կէս գիշերէն երկուք ու կէս ժամ վերջը դքսին ծանր շնչառութենէն արթննալով մօտեցաւ անկողնոյն, զինքը սաստիկ ջերմութեան մէջ գտաւ:

Ուստի մէկէն 'ի մէկ Բէրսիվալ նաւ,

ւապետը կանչել տուաւ: Բայց օրհասական տագնապն կարճ տևեց, վասն զի դուքսն 6 վայրկեան վերջը հոգին աւանդեց՝ Բէրսիվալ նաւապետին բազկաց մէջ:

Իսկ մահուան պատճառն կը համարուի արեան յորդութիւն մը յուղեղն՝ կաթուածի նշաններով:

Լէոբոլտ իշխանն, դուքս Ալպանիի, Կոմս Գլարանսի, իշխան Սաքսոնիա — Գոպուրկ — Կոթայի, և դուքս Սաքսոնիոյ, ծնած էր յամին 1853, ապրիլի 7ին, ուստի և երեսներորդ տարին հաշիւ լրացուցեր էր:

Մկրտութեան ժամանակ կոյուներ էր Պելճիոյ թագաւորին անուամբ, որ հօրեղբայր էր թագուհւոյն:

Ինքն իր եղբարց պէս կորովի բնութիւն չունէր, այլ միշտ փափուկ կազմուածքով մնաց, և մեծ խնամաց պէտք ունէր:

Իշխանն Լէոբոլտ 1872ին Օքսֆորտի համալսարանը մտաւ, և 1876ին վարդապետ 'ի բժշկութեան անուանուեցաւ:

Եւ յամին 1874ին մինչդեռ յՈքսֆորտ կը գտնուէր՝ առաջարկ ներկայացաւ կրկին խորհրդարանացն, ըստ սովորութեան իրեն ժառանգական երկիր մը որոշուելու, և տասնհինգ հազար անգլիական ոսկի տալու ամէն տարի:

ԼԷՈՐՈՆՏ ԻՇԽԱՆ, ԴՈՒԴՍ ԱԼՊԱՆԻԻ

Յամին 1874 յուլիսի 24ի նիստին մէջ, ընդհանուր խորհրդարանին զըլ-խաւորն՝ Տ'իզրայէլի, այս առաջարկը ընդունելով իշխանին վրայ գեղեցիկ ներբողեան մը խօսեցաւ, ինչպէս նաև Լորտ Կռէնփիլ կը յիշեցընէր խորհրդականաց՝ թէ ինչպիսի յարատեւութեամբ իշխանն իւր բնական ձիրքերը կը մշակէր։

Այս անկեղծ և սրտաշարժ գովասանաց մէջ չկար իմաստ մը՝ որուն իշխանն արժանի չլինէր, որք նաև յետոյ միշտ արդարացի երևեցան իշխանին վարած հասարակաց և առանձնական կեանքէն։

Յիրաւի, յետ թողու համալսարանը, իշխանն՝ որչափ որ առողջութիւնն կը ներէր, մեծ մասն ունեցաւ հասարակաց կենաց շարժմանց մէջ, իրեն նպատակ ունեւորէր արհեստից և ուսմանց զարգացումը, միանգամայն և ժողովրդեան հանգիստը։ Այս նիւթիս վրայ խօսած ճառերն նշանաւոր են՝ զազափարաց պարզ և ազդու բացատրութեամբ, և նիւթին վրայ տիրելով։

Այս գաղափարներն միշտ բնական էին, և միշտ ճշմարիտ։

Յամին 1881 Մայիսի 24ին, լրագիրներն կը ծանուցէին թէ թագուհին՝ Լէօթլոտի Կոմսին շնորհէր էր Անգլիոյ փարի շքանունը և թէ դուքս Ալպանիի մակդիրը պիտի կրէր։

* *

Մի և նոյն տարին յունիսի 25ին Լէոթլոտ մտաւ Լորտերոնն մէջ։

Ալպանիի դուքսն ամուսնացաւ Հելենէ-Փրեզերիկէ-Ալգոստուհի իշխանուհւոյն հետ, որ է դուստր վալտէք Բիրմինի իշխանին, և քոյր Հոլանտայի թագուհւոյն։ Ամուսնութիւնն ըստ ամենայնի բարեբախտ եղաւ։

Վիկտորիա թագուհին իր նոր հրատարակած զբընի մէջ կը յիշէ նոր ամուսնաց գալուստը ի Բալմորալ, որ էր ի 13 սեպտեմբերի, Դէլ-Էլ-Քէպիլի

պատերազմին տարեդարձն, և Լէոթլոտ դուքսն անգլիական յաղթական բանակին փառաց համար խմեց։

Յամին 1883ին, փետրուարի 25ին, դուքսն դուստր մ'ունեցաւ, որոյ անունը Ալիծ-Մարիամ-Վիկտորիա-Ալգոստուհի դրին։

Դուքսն պատուական որդի, ամուսին և հայր եղաւ։ Թագուհին մեծ համարմունք ունէր իւր տուած խորհրդոց վրայ, և շատ անգամ ինքն անձամբ կը խնդրէր զայն ի դքսէն։

Դուքսն շատ կը սիրէր երևելի մատենագրաց հետ խօսակցիլ, և խօսիլ զրոց և մատենագրաց վրայ։ Բայց իր տկար առողջութեան վիճակն շատ անգամ մաղձոտ մտածութեանց պատճառ կը լինէր։

Քաղաքական ունեցած գաղափարներն պահպանողական էին, եռանդեամբ և ազդու կերպով կը բացատրէր զայնս, բայց և ուրիշներուն կարծիքը կը յարգէր։ Շատ կը փափաքէր իր երկրին ծառայութիւն մատուցանել, և մեծապէս կը ցանկար ֆանատայի կառավարիչ դրուիլ։

Սակայն շատ տհաճեցաւ՝ երբ մեծաւ ջանիւք թագուհւոյն հաւանութիւնը առ այն ստանալէն վերջը, հասարակաց շահուց համար չյանձնուեցաւ իրեն այս պաշտաման կատարումն։

Երաժշտութիւնն շատ սիրելի էր իրեն, և գիտէր զանազան գործիներով նուագել։

* *

Ալպանիի դուքսն թողուց զՄեգլիա՝ գարնան սկիզբը, առողջութեան համար՝ ֆրասակար կլիմայէն ազատելու, և ամառ ատեն ի Կան հասաւ։

Յաւով թողուց զՄեգլիա, վասն զի չէր կրնար զըքսուհին մէկտեղ տանիլ, նորա յղի լինելուն պատճառաւ։ Եւ ահա այս պարագայն՝ կրկնակի վիշտ և վտանգ կը պատճառէ դքսուհւոյն։